

Resultaterne fra DCUMs praksisundersøgelse 2019 er nu klar

Dansk Center for Undervisningsmiljø's tilsyn offentliggør her resultaterne fra dette års praksisundersøgelse.

Vi vil i den forbindelse gerne takke uddannelsesledere og- chefer på landets erhvervsuddannelser for deltagelse i praksisundersøgelsen. Jeres bidrag betyder, at vi har opnået en flot svarprocent på 95 %. I dette brev vil vi orientere jer om nogle af de centrale fund i undersøgelsen, og vi vil samtidig give anbefalinger til, hvordan I kan arbejde videre med resultaterne.

Formål med praksisundersøgelsen

Praksisundersøgelsen er gennemført som en del af DCUMs tilsyns årlige tilsynsaktiviteter, og har til formål at undersøge, hvordan elever bliver inddraget i erhvervsskolernes arbejde med undervisningsmiljøet på et strategisk og organisatorisk niveau på landets erhvervsskoler. Praksisundersøgelsens formål er også at undersøge, om uddannelsesstedernes arbejde med elevinddragelse er i overensstemmelse med undervisningsmiljølovens §§ 4 og 5 om valg af undervisningsmiljørepræsentanter, samt § 1 stk. 3 om samarbejde mellem ledelse og elever i forbindelse med undervisningsmiljøet.

Resultat

DCUMs tilsyn vil gerne fremhæve tre væsentlige fund fra undersøgelsen, som vi anbefaler erhvervsskolerne at arbejde videre med. De tre fund angår:

1. Erhvervsskolernes arbejde med undervisningsmiljørepræsentanter
2. Elevinddragelse i den lovpligtige undervisningsmiljøvurdering
3. Erhvervsskolernes udfordringer med det generelle arbejde med elevinddragelse

Undervisningsmiljørepræsentanter

Ifølge undervisningsmiljølovens § 4 har elever ret til at vælge op til to undervisningsmiljørepræsentanter til hver arbejdsmiljøgruppe, der er dannet på uddannelsesstedet i henhold til lov om arbejdsmiljø, og som beskæftiger sig med spørgsmål af betydning for undervisningsmiljøet.

Resultaterne fra praksisundersøgelsen peger på, at under halvdelen af landets erhvervsskoler, som udbyder EUD- og EUX-uddannelser, har undervisningsmiljørepræsentanter.

34,4 % af respondenterne i spørgeskemaundersøgelsen svarer, at de har undervisningsmiljørepræsentanter (se tabel 1).

Tabel 1: Har I undervisningsmiljørepræsentanter på jeres erhvervsskole?

	Antal	Procent
Ja	34	34,3%
Nej	59	59,6%
Ved ikke	6	6,1%
I alt	99	100,0%

Undervisningsmiljørepræsentanter skal være talerør for eleverne og indgå i samarbejde med ledelsen om at opretholde og udvikle et godt undervisningsmiljø. Det er ikke et krav, at eleverne skal vælge undervisningsmiljørepræsentanter. Men rollen som undervisningsmiljørepræsentant kan være et godt bidrag til skolernes arbejde med undervisningsmiljøet.

Undervisningsmiljørepræsentanter kan bidrage til at skærpe ledelsens fokus på undervisningsmiljøet ud fra et elevperspektiv og understøtte elevernes viden om undervisningsmiljøet. Derfor er det vigtigt, at eleverne informeres om, hvad undervisningsmiljørepræsentanter er, hvad undervisningsmiljørepræsentanter kan bidrage med, og at eleverne har ret til at vælge undervisningsmiljørepræsentanter.

Ifølge resultaterne har 43,4% af respondenterne i spørgeskemaundersøgelsen oplyst, at skolen i høj grad eller nogen grad har oplyst eleverne om deres ret til at vælge undervisningsmiljørepræsentanter.

Tabel 2: I hvilken grad har I oplyst alle skolens elever om deres ret til at vælge undervisningsmiljørepræsentanter?

	Antal	Procent
I høj grad	12	12,1%
I nogen grad	30	30,3%
I mindre grad	26	26,3%
Slet ikke	31	31,3%
I alt	99	100,0%

Anbefalinger til erhvervsskolernes samarbejde med undervisningsmiljørepræsentanter

DCUMs tilsyn anbefaler:

- at erhvervsskoler laver en procedure for, hvordan og hvornår eleverne informeres om, hvad undervisningsmiljørepræsentanter er, og deres ret til at vælge undervisningsmiljørepræsentanter. På den måde sikrer erhvervsskolerne, at eleverne kender til deres ret til at vælge undervisningsmiljørepræsentanter.
- at skolens ledelse støtter eleverne i at varetage valg og opstilling af kandidater til valg af undervisningsmiljørepræsentanter. Dette kan med fordel ske på gennem samarbejde med skolens elevråd.
- At skolens ledelse inviterer undervisningsmiljørepræsentanter til at deltager i uddannelsesstedets arbejdsmiljøgrupper til den del af mødet, hvor der behandles spørgsmål af betydning for undervisningsmiljøet. Det er svært for eleverne at tage initiativ til at deltage i dette arbejde. Derfor er det nødvendigt at skolens ledelse tager hånd om dette.

Elevinddragelse i arbejdet med undervisningsmiljøvurderingen

Ifølge undervisningsmiljølovens §§ 6 og 7 skal alle uddannelsessteder udarbejde en undervisningsmiljøvurdering, som skal indeholde følgende fire faser:

1. kortlægning af det psykiske, fysiske og æstetiske undervisningsmiljø
2. beskrivelse og vurdering af eventuelle undervisningsmiljøproblemer
3. handleplan for hvordan der rettes op på de eventuelle undervisningsmiljøproblemer
4. retningslinjer for opfølgning på handleplanen

Undervisningsmiljøvurderingen skal være offentligt tilgængelig på skolens hjemmeside. Den skal laves eller revideres hver gang der sker en ændring i undervisningsmiljøet, dog mindst hvert tredje år.

Undervisningsmiljørepræsentanter skal inddrages i skolens arbejde med alle fire faser, og også i planlægningen af, hvordan undersøgelsen skal foregå. Hvis uddannelsesstedet ikke har undervisningsmiljørepræsentanter, skal den inddrage andre elever fra uddannelsen.

Hver 5. uddannelseschef eller uddannelsesleder svarer, at de ikke har udarbejdet en undervisningsmiljøvurdering, som indeholder de fire førnævnte faser.

Tabel 3: Har I udarbejdet en undervisningsmiljøvurdering på jeres skole som indeholder alle fire faser?

	Antal	Procent
Ja	63	63,6%
Nej	20	20,2%
Ved ikke	16	16,2%
I alt	99	100,0%

Uddannelseschefen og -ledere er blevet spurgt om, de inddragede elever i planlægningen, tilrettelæggelsen, gennemførelsen og opfølgningen af undervisningsmiljøvurderingen¹.

41,4 % svarer, at eleverne *ikke* blev inddraget i planlægningen af undervisningsmiljøvurderingen.

Tabel 4: Hvordan blev eleverne inddraget i skolens arbejde med den seneste undervisningsmiljøvurdering, i forbindelse med planlægningen af undervisningsmiljøvurderingen?

	Antal	Procent
Eleverne blev inddraget i en sammenskabende proces	2	2,3%
Eleverne var med til at tage initiativ og beslutninger	3	3,4%
Eleverne blev hørt	19	21,8%
Eleverne blev orienteret	27	31,0%
Eleverne blev ikke inddraget	36	41,4%
I alt	87	100,0%

¹ Note: Kun besvaret af respondenter, der har svaret ja til spørgsmålet "Har I udarbejdet en undervisningsmiljøvurdering på jeres skole som indeholder ovenstående fire elementer?" eller spørgsmålet "Udgør jeres elevtrivselsmåling jeres undervisningsmiljøvurdering?" og der har svaret undervisningsmiljørepræsentanter, elever fra elevrådet, øvrige elever eller andre til spørgsmålet "Hvilke elever har I inddraget i arbejdet med den seneste undervisningsmiljøvurdering?"

37,9 % svarer, at eleverne *ikke* blev inddraget i tilrettelæggelsen af undervisningsmiljøvurderingen

Tabel 5: Hvordan blev eleverne inddraget i skolens arbejde med den seneste undervisningsmiljøvurdering, i forbindelse med tilrettelæggelsen af undervisningsmiljøvurderingen?

	Antal	Procent
Eleverne blev inddraget i en sammenskabende proces	0	0,0%
Eleverne var med til at tage initiativ og beslutninger	3	3,4%
Eleverne blev hørt	20	23,0%
Eleverne blev orienteret	31	35,6%
Eleverne blev ikke inddraget	33	37,9%
I alt	87	100,0%

27,6 % svarer, at eleverne *ikke* blev inddraget i gennemførelsen af undervisningsmiljøvurderingen

Tabel 6: Hvordan blev eleverne inddraget i skolens arbejde med den seneste undervisningsmiljøvurdering, i forbindelse med gennemførelsen af undervisningsmiljøvurderingen?

	Antal	Procent
Eleverne blev inddraget i en sammenskabende proces	4	4,6%
Eleverne var med til at tage initiativ og beslutninger	7	8,0%
Eleverne blev hørt	31	35,6%
Eleverne blev orienteret	21	24,1%
Eleverne blev ikke inddraget	24	27,6%
I alt	87	100,0%

13,8 % svarer at eleverne *ikke* blev inddraget i opfølgningen af undervisningsmiljøvurderingen.

Tabel 7: Hvordan blev eleverne inddraget i skolens arbejde med den seneste undervisningsmiljøvurdering, i forbindelse med opfølgningen på undervisningsmiljøvurderingen?

	Antal	Procent
Eleverne blev inddraget i en sammenskabende proces	18	20,7%
Eleverne var med til at tage initiativ og beslutninger	18	20,7%
Eleverne blev hørt	26	29,9%
Eleverne blev orienteret	13	14,9%
Eleverne blev ikke inddraget	12	13,8%
I alt	87	100,0%

Anbefalinger til hvordan erhvervsskolerne kan inddrage eleverne i arbejdet med undervisningsmiljøvurderingen

DCUMs tilsyn anbefaler:

- at erhvervsskolerne hurtigst muligt udarbejder en undervisningsmiljøvurdering der lever op til lovkraevne herfor, hvis de ikke allerede har en sådan.

- At erhvervsskolerne i arbejdet med undervisningsmiljøvurderingen inddrager undervisningsmiljørepræsentanter eller andre elever i planlægningen, tilrettelæggelsen, gennemførelsen og opfølgningen på skolens undervisningsmiljøvurdering.
- At skolens undervisningsmiljørepræsentanter eller andre elever inddrages i at finde løsningsforslag til at imødegå eventuelle undervisningsmiljøproblemer, som afdækkes i undervisningsmiljøvurderingen.

Udfordringer med elevinddragelse generelt i arbejdet med undervisningsmiljø

Ifølge undervisningsmiljølovens § 1 stk. 3 skal elever medvirke til og samarbejde med ledelsen om at tilvejebringe og opretgøde et godt undervisningsmiljø. I den forbindelse valgt DCUMs tilsyn at undersøge om respondenterne oplevede udfordringer i forbindelse med skolens arbejde med elevinddragelse. 52% af respondenterne svarer, at de oplever udfordringer i forbindelse med elevinddragelse.

Tabel 8: Oplever I udfordringer i forbindelse med elevinddragelse?

	Antal	Procent
Ja	51	52,0%
Nej	37	37,8%
Ved ikke	10	10,2%
I alt	98	100,0%

Uddannelseschefer og- ledere er blevet spurgt om, hvor enig eller uenig de er i følgende udsagn:

- 60,1% er helt enig eller enig i, at eleverne er gode til at engagere sig i skolens undervisningsmiljø
- 55,1 % er helt enig eller enig i, at det er svært at få nok elever til at engagere sig i skolens arbejde med elevernes undervisningsmiljø.
- 66,3% er helt enig eller enig i at det ofte er de samme elever som deltager i skolens arbejde med undervisningsmiljøet.
- 64,3% svare at de er helt enig eller enig i at elevernes praktikforløb gør det svært at inddrage elever i skolens arbejdet med undervisningsmiljøet.

Uddannelseschefer og- ledere havde mulighed for at afgive svar i en åben svarkategori, for at uddybe hvilke udfordringer skolen oplevede med elevinddragelse generelt. Nedenfor, har vi samlet ud udsnit af skolernes svar:

- *"Vi har i mange år kæmpet for et aktivt elevråd. Vores erfaringer har vist, at det lykkes når der er lærerstøtte på. Elevgruppen har ikke den tilstrækkelige interesse/baggrund for elevrådsarbejdet"*
- *"Elever der er repræsentanter i skolens udvalg, deltager sjældent, når de er i praktikforløb."*
- *"Det er svært, at bruge eleverne, når de er på skole fra fem til 11 uger på hovedforløbene. De unge der lige har forladt folkeskolen, er ikke de letteste at motivere."*
- *"Det ER svært at inddrage hovedforløbs elever i elevrådsarbejde. Især for sådan nogle som os, tror jeg, da vi er landsskole for flere virksomheder - dvs. at eleverne bor i andre dele af landet."*
- *"Området (undervisningsmiljøet) har ikke proaktivt elevernes fokus. Fokus opstår, hvis der er udfordringer."*
- *"Det kan være svært at få eleverne engageret, idet de er her så kort tid på GF 1 og GF 2. På hovedforløb er det også korte perioder - og her spiller praktikperioden ind, hvor de er hos mestre."*

Anbefalinger til erhvervsskolerne i forhold til at imødekomme nogle af de nævnte udfordringer

DCUMs tilsyn anbefaler:

- Hvis I oplever, at det er svært at inddrage eleverne via faste råd og organisering, kan I afholde nogle fælles temadage eller tema møder, hvor undervisningsmiljø er på dagsordenen, og hvor I får elevernes inputs til arbejdet med undervisningsmiljø.
- At I understøtter elevrådsarbejdet og undervisningsmiljørepræsentantsarbejdet med lærerinddragelse og -facilitering.

DCUM har i efteråret 2019 besøgt forskellige erhvervsskoler som netop arbejder med nogle af de ovenfor nævnte udfordringer, og indsamlet deres erfaringer med, greb der kan hjælpe til at fremme elevinddragelse. DCUM deler disse erfaringer sammen med råd og vejledning til erhvervsskolerne i 2020. I inspirationsmaterialet vil DCUM se nærmere på elevinddragelse i forhold til:

- Erfaringer med det gode elevråd.
- Hvad skolen kan gøre, når det er svært at få elevdemokratiet og undervisningsmiljørepræsentants rollen til at leve praksis.
- Hvordan kan skolen arbejde med elevinddragelse i forbindelse med undervisningsmiljøvurderingen på en god måde.